

Dosar nr. 2ra-1779/18

prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (O. Cernei)
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (A. Minciună, V. Mihaila, V. Sârbu)

DECIZIE

24 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Tamara Chișca-Doneva
Victor Burduh
Nina Vascan

examinând recursul declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Toader Golovatiuc (succedat în drepturi de Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc), cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de reprezentantul legal lui Teodor Alexandru Nicolae Golovatiuc, Daniela-Florentina Constantin și Cristian Bogdan Golovatiuc și s-au menținut hotărârile din 26 iulie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani și încheierea din 26 iulie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a ț ă:

La 02 septembrie 2015, Radu Stoian, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Toader Golovatiuc cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul Radu Stoian, a indicat că, la 20 noiembrie 2013, a acordat lui Toader Golovatiuc un împrumut, în sumă de 14 000 euro, fără dobândă, pe un termen de patru luni.

Reclamantul a invocat că, termenul de scadență a împrumutului a expirat la data de 30 martie 2014, iar datoria nu a fost restituită pînă în prezent, deși la data de 03 aprilie 2014, pârâțul Toader Golovatiuc, i-a promis că va restitui datoria.

Reclamantul Radu Stoian a menționat că, de la data scadenței, 30 martie 2014, până la momentul depunerii acțiunii, au trecut 522 zile, perioadă pentru care urmează a fi achitată dobândă de întârziere, în sumă de 3 425 euro.

Astfel, reclamantul Radu Stoian, a solicitat încasarea din contul lui Toader Golovatiuc, în beneficiul său a datoriei, în sumă de 14 000 euro, a dobânzii de întârziere, în sumă de 3 425 euro și a tuturor cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 10 noiembrie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău pârâtul Toader Golovatiuc, decedat la xxx, a fost înlocuit cu succesorii lui în drepturi, Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat de mama sa, Daniela-Florentina Golovatiuc, în calitate de reprezentant legal.

Iar, prin încheierea din 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a respins, ca neîntemeiată, cererea cu privire la scoaterea de pe rol a cererii de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, succesorii în drepturi a lui Toader Golovatiuc, pe motivul nerespectării procedurii prealabile.

Prin hotărârea din 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a fost admisă integral, cererea de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, succesorii în drepturi a lui Toader Golovatiuc cu privire la încasarea datoriei, s-a încasat în mod solidar, din contul lui Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat de mama sa, Daniela-Florentina Golovatiuc în calitate de reprezentant legal, succesorii în drepturi ai lui Toader Golovatiuc, în beneficiul lui Radu Stoian suma de 14 000 euro, cu titlu de datorie, suma de 3 425 euro, cu titlu de dobândă de întârziere, suma de 10 385 lei, cu titlu de taxă de stat și suma de 180 lei, cu titlu de cheltuieli pentru eliberarea extrasului.

Iar, prin decizia din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de reprezentantul legal al lui Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, Daniela-Florentina Constantin și Cristian-Bogdan Golovatiuc și s-au menținut hotărârea din 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și încheierea din 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni, de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

După cum denotă materialele cauzei, copia deciziei din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată participanților la proces, la 07 mai 2018, prin scrisoarea de expediere nr. 5529 (f.d.101 vol. II), fiind recepționată la data de 04 iunie 2018, de către reprezentantul recurentului, avocatul Vladislav Roșca, conform mențiunilor din cererea de recurs.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs precizează că, recursul a fost declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, la 11 iulie 2018, cu respectarea termenului prevăzut la art. 434 Cod de procedură civilă.

Prin cererea de recurs, recurentul, Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea cererii de recurs recurentul, Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, a indicat că, instanța de apel incorect a constatat faptul că, Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, deja au obținut statutul de moștenitori legali și succesori ai averii rămase, după decesul defunctului și poartă răspundere de executare a obligației față de creditor.

Recurentul Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc a indicat că, notarul Natalia Ucrainean i-a eliberat doar certificatul privind calitatea de moștenitor, însă până în prezent nu a fost identificat cercul de persoane, care au dreptul la succesiune, precum și masa succesorală și valoarea acesteia. Or, certificatul privind calitatea de moștenitor, nu are valoarea certificatului de moștenitor.

Recurentul a menționat că, satisfacerea pretențiilor creditorului celui ce a lăsat moștenirea, proporțional cotei fiecăruia din activul succesoral, poate fi solicitată de către creditor doar după primirea certificatului de moștenitor. Iar, prin cererile din 21 martie 2017 și din 05 decembrie 2016, recurentul Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc a informat instanța, despre existența altor moștenitori de clasa I, și anume descendenții și soția defunctului.

Recurentul Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, a invocat că, instanța de apel eronat a constatat că, notarul a încercat să informeze ceilalți moștenitori din România, iar lipsa prezentării acestora la notar, confirmă că aceștia nu au acceptat succesiunea. Or, la materialele cauzei nu există vreo dovadă de recepționare, de către moștenitori, a informației cu privire la deschiderea dosarului succesoral.

La fel, recurentul a mai menționat că, încasarea datoriei de la moștenitori nu este posibilă, nefiind stabilită componența masei succesorală și valoarea ei, nefiind stabilite cotele-părți pentru fiecare moștenitor.

La 31 iulie 2018, în adresa intimațiilor Radu Stoian și Cristian-Bogdan Golovatiuc a fost expediată copia recursului declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat de avocatul Vladislav Roșca, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, însă intimații nu și-au valorificat dreptul procedural respectiv și nu au depus referință în termenul stabilit, la cererea de recurs declarată de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca.

Prin încheierea din 17 octombrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca împotriva deciziei din data de 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost considerat admisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, urmează a fi admis, se casează

decizia din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 26 iulie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Toader Golovatiuc (succedat în drepturi de Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc), cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată și a cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei în prima instanță, în alt complet de judecată, din următoarele motive.

În conformitate art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă consemnează că, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, trimițând cauza spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art.432 alin.(3) lit.d) și f). La solicitarea participanților la proces, instanța de recurs poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță o singură dată în cazul prevăzut la art.432 alin.(3) lit.b).

Art. 432 alin. (3) lit. d) Cod de procedură civilă prevede că, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces.

Din materialele cauzei, Colegiul reține că, la 02 septembrie 2015, Radu Stoian, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Toader Golovatiuc cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată (f.d.5-7 vol. I).

Conform certificatului de deces DC 218776, Toader Golovatiuc a decedat la data de xxx (f.d.41 vol. I).

Conform informației eliberate de notarul Natalia Ucrainean, după decesul lui Toader Golovatiuc, la 24 noiembrie 2015 a fost deschis dosarul succesoral xxx(f.d.121 vol. I). Iar, conform adeverinței eliberate de Camera notarilor publici București, după decesul lui Toader Golovatiuc, a fost deschisă procedura succesorală de către biroul notarial Silviana- Brîndușa Trofin – Nicoleta Chirpisizu (f.d.198 vol. I).

Colegiul indică că, prin moștenire, se înțelege stingerea drepturilor și obligațiilor unei persoane, cauzată de moartea ultimei și nașterea unor drepturi sau obligații similare, prin conținutul său sau a unor drepturi și obligații analogice în activul și pasivul persoanelor recunoscute de lege sau testament în calitate de moștenitori.

Conform art. 1540 Cod civil, moștenitorii care au acceptat succesiunea satisfac pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.

Astfel, instanța de recurs menționează că, patrimoniul persoanei fizice odată cu decesul ei se transmite moștenitorilor legali sau testamentari. Patrimoniul succesoral include universalitatea de drepturi (activul) și obligații (pasivul) cu conținut patrimonial.

Astfel, pasivul succesiunii se divide de drept din momentul deschiderii succesiunii, moștenitorii fiind ținuti la plata datoriilor în proporție cu partea ce le revine din moștenire, iar bunurile personale ale moștenitorului nu contribuie la satisfacerea pretențiilor creditorilor defunctului.

Răspunderea moștenitorului pentru pasivele moștenirii, limitată la partea din activele moștenite nu este prevăzută expres, însă rezultă din dispozițiile art. 1541 Cod civil, care prevede obligația moștenitorilor de a dovedi că, datoriile celui ce a lăsat moștenirea depășesc valoarea averii succesoriale.

Regula generală instituită de legiuitor dispune că, moștenitorii care au acceptat succesiunea sunt responsabili în fața creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei ce revine fiecăruia din activul succesoral supus moștenirii, dacă acordul dintre moștenitori și creditorii nu prevede altfel.

Dacă moștenirea a fost acceptată, se aplică regula diviziunii de drept a pasivului succesoral proporțional cu partea (cota-parte) ce revine fiecărui moștenitor din active. Respectiv, dacă la moștenire vin mai mulți succesori ținuti de plata pasivului, creditorii vor urmări pe fiecare moștenitor pentru o cotă-parte din pasiv corespunzătoare părții ce îi revine din moștenire.

Totodată, art. 1556 Cod civil prevede că, persoanele recunoscute ca moștenitori pot cere notarului de la locul deschiderii succesiunii eliberarea certificatului de moștenitor.

Iar, art. 1558 alin. (1) Cod civil stabilește că, dacă nu s-a făcut dovada existenței unor bunuri în patrimoniul defunctului ori determinarea acestora necesită operațiuni de durată și moștenitorii solicită să li se stabilească numai calitatea, se poate emite certificat de calitate de moștenitor.

Astfel, Colegiul relevă că, certificatul de moștenitor este înscrisul oficial prin care se concretizează încheierea procedurii notariale succesoriale și prin care se constată de către notar, cu efect retroactiv de la data deschiderii succesiunii, atât calitatea de succesori legali sau testamentari a celor care prin acceptarea moștenirii și-au consolidat vocația succesorală față de persoana decedată, cât și componența masei succesoriale și întinderea drepturilor succesoriale a fiecărui moștenitor.

Iar, certificatul de calitate de moștenitor facilitează moștenitorilor procesul de adunare a informației referitor la masa succesorală, prin acesta fiind constatată doar calitatea de moștenitor. Mai mult, pentru a nu crea confuziune, în certificatul de calitate de moștenitor se indică expres scopul acestuia și faptul că, certificatul de moștenitor va fi eliberat ulterior, bineînțeles, în situația în care moștenitorul respectiv va accepta moștenirea.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs relevă că, doar certificatul de moștenitor confirmă acceptarea succesiunii, și doar acesta constituie temei de apariție a răspunderii succesoralului în fața creditorului defunctului.

Colegiul menționează că, instanțele ierarhic inferioare eronat au confundat certificatele de calitate de moștenitor și certificatele de moștenitor, fapt ce a permis oferirea unei soluții greșite.

Astfel, pentru soluționarea litigiului, urma a fi aplicat art. 1540 Cod civil, care stabilește obligația moștenitorilor care au acceptat succesiunea să satisfacă pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea, proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.

Respectiv, instanțele ierarhic inferioare urmau să stabilească cercul de succesori, care au acceptat succesiunea după decesul debitorului Toader Golovatiuc și cărora le-a fost eliberate certificate de moștenitor. Or, satisfacerea pretențiilor creditorului celui ce a lăsat moștenirea, proporțional cotei fiecăruia din activul succesoral, poate fi solicitată de către creditor doar după primirea certificatului de moștenitor, iar conform informației eliberate de notarul Natalia Ucrainean, după decesul lui Toader Golovatiuc, nu au fost eliberate certificate de moștenitor (f.d.121 vol. I).

Mai mult, instanțele ierarhic inferioare nu au verificat afirmațiile recurentului Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, indicate în cererile din 05 decembrie 2016 (f.d.134 vol. I) și din 14 martie 2017 (f.d.173 vol. I), prin care a informat instanța despre existența altor moștenitori de clasa I, și anume descendenții și soția defunctului.

La fel, Colegiul relevă că, instanțele ierarhic inferioare urmau să țină cont de faptul că, încasarea datoriei de la moștenitori este posibilă, doar după stabilirea componenței masei succesoriale și valoarea ei. Iar, în litigiu dedus judecătii, la materialele cauzei lipsește inventarul patrimoniului defunctului, efectuat de notarul care a deschis dosarul succesoral.

Totodată, cu referire la dobânda de întârziere, solicitată de reclamantul Radu Stoian, instanța de recurs menționează că, instanțele ierarhic inferioare urmau să verifice care este perioada pentru care urmează a fi încasată dobânda de întârziere. Or, conform art. 1540 alin. (1) Cod civil, obligația moștenitorilor de a satisface pretențiile creditorului celui ce a lăsat moștenirea, apare din momentul acceptării succesiunii.

În acest context, instanța de apel reiterează că, dreptul de acces la un tribunal prevăzut de art. 6§1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu este unul absolut, el poate fi supus unor restricții. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului indică că instanțele de judecată naționale trebuie să se asigure că restricțiile aplicate nu resping sau nu reduc accesul oferit unei persoane în așa fel sau într-o asemenea măsură încât însăși esența dreptului să fie afectată. Mai mult, o restrângere a dreptului nu va fi compatibilă cu art. 6§1 dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Dreptul de acces la un tribunal este prejudiciat în esența sa atunci când reglementările nu mai servesc scopurilor securității juridice și buneii administrări a justiției, ci constituie un fel de barieră care împiedică justițiabilul să obțină examinarea în fond a cauzei sale de

către o instanță judecătorească competentă (cauza Cornea c. Republicii Moldova, hotărârea CEDO din 22 iulie 2014, definitivă la 22 octombrie 2014).

Astfel, dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent tuturor garanțiilor procedurale prevăzute în Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (hotărârea CEDO din 25 februarie 1982, în cauza Campbell și Fell vs. Regatul Unit) și din moment ce drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, dar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție (hotărârea CEDO din 09 octombrie 1979 în cauza Airey vs. Irlanda).

În consecință, întru evitarea atingerii drepturilor unor persoane ce nu au fost implicate în proces, instanța de recurs consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel, precum și hotărârea primei instanțe și de a remite cauza spre rejudecare în prima instanță. Or, problema intervenirii în proces, conform prevederilor legislației în vigoare, se soluționează doar în prima instanță, prin urmare eroarea dată nu poate fi corectată de instanța de recurs.

Reiterând, motivele de fapt și de drept, expuse mai sus, statuând că, instanțele ierarhic inferioare au soluționat eronat cauza, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, concluzionează de a admite recursul declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, se casează decizia din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din data 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Toader Golovatiuc (succedat în drepturi de Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc), cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată și a cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei în prima instanță, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, prima instanță urmează să țină cont de cele menționate supra și reexaminând cauza să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹), art. 445 alin. (2)-(3) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Teodor-Alexandru-Nicolae Golovatiuc, reprezentat legal de Daniela-Florentina Constantin, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca.

Se casează decizia din 14 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 26 iulie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Radu Stoian împotriva lui Toader Golovatiuc (succedat în drepturi de Cristian-Bogdan Golovatiuc și Teodor-Alexandru-Nicolae

Golovatiuc), cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată și a cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei în prima instanță, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Valeriu Doagă

Svetlana Filincova

Tamara Chișca - Doneva

Victor Burduh

Nina Vascan